

ISSN: 1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0257

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010
Accepted: October 2010
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Nazlı Gökçe
Anadolu University
nazliu@anadolu.edu.tr
Eskisehir-Turkey

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ COĞRAFYA DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI

ÖZET

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları, gelecekte öğrencilerinin de tutum ve başarılarını etkileyecektir. Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemektir. Sosyal bilgiler eğitimi programından mezun olacak öğretmen adaylarının, coğrafya dersine yönelik tutumlarının değişip değişmediğini belirlemek için Demirkaya ve Arıbaş (2004) tarafından hazırlanan ve 30 maddeden oluşan coğrafya tutum ölçeği uygulanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını etkileyen etmenlere ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak için açık uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Coğrafya Tutum Ölçeğinden elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Anket ile toplanan veriler ise betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonunda, öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının sosyal bilgiler eğitimi programından mezun olurken anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğretmen adaylarının tutumları üzerinde; coğrafya derslerinde uygulanan yöntem ve teknikler, kullanılan araç-gereç ve kaynaklar, ölçme ve değerlendirme yöntemleri, coğrafya derslerini veren öğretim elemanlarının kişisel özellikleri, geziler gibi özelliklerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Dersi, Tutum, Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlar, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayları

SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES' ATTITUDES TOWARDS GEOGRAPHY COURSE ABSTRACT

The attitudes that Social Studies teacher candidates bear towards geography course will influence the attitudes and success of their future students. Therefore, the purpose of this study is to determine the attitudes of Social Studies teacher candidates towards geography course. Developed by Demirkaya and Arıbaş (2004) and containing 30 items, geography attitude scale was administered in order to detect if graduates of Social Studies program changed their attitudes after graduation. Furthermore, a questionnaire consisting of open ended questions was also employed to identify teacher candidates' opinions regarding the factors that impact their attitudes towards geography course. SPSS was used to analyze the data obtained from geography attitude scale. Other data gathered through questionnaire was analyzed through descriptive analyses. The results pointed that attitudes of teacher candidates towards geography course differed significantly during graduation from Social Studies program. Following were determined to be effective over teacher candidates' attitudes towards geography course: the methods and techniques employed in geography course, the materials used, the methods of evaluation, personal traits of instructors who taught geography course, and field trips.

Keywords: Geography Course, Attitude, Attitudes towards Geography Course, Social Studies, Teacher Candidates

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Coğrafya, insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insanla doğal çevre arasındaki karşılıklı etkileşimi ve bu etkileşimin sonucunda insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bir bilimdir. Coğrafya eğitimi ile insanın içinde yaşadığı dünyayı yakından tanıması, sorunlarının farkına varması, yaşamasına olanak sağlayan doğal çevreye zarar vermeden yaşamını düzenleyebilmesi amaçlanmaktadır. Doğanay (2002), Coğrafya öğretiminin amaçlarından bazılarını şöyle açıklamaktadır: Belirli bir coğrafi mekân üzerindeki coğrafi unsur, olay veya faaliyetlerin coğrafi dağılımlarını ve bu dağılımların sebep ve sonuçlarını açıklayabilme, coğrafi kaynaklardan yararlanabilme, harita, atlas, grafik ve şekilleri yorumlayabilme, coğrafi düşünme yeteneği kazanma ve coğrafi sorunlara bilimsel yaklaşarak analiz edilebilme. Bu bağlamda insanın doğal çevre ile ilişkilerinin bozulduğu, sel, deprem, küresel ısınma, orman yangınları gibi afetlerin ağır sonuçlara neden olduğu günümüzde coğrafya eğitiminin önemi giderek artmaktadır. Coğrafya, ilköğretim düzeyinde özellikle sosyal bilgiler dersi içinde verilmektedir. İnsanın insanla ve çevresi ile olan ilişkilerini farklı açılardan ele alan antropoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji gibi disiplinler sosyal bilgiler dersini oluşturur. Bu disiplinlerin her biri önemli olmakla birlikte Coğrafya, sosyal bilgiler dersinin temel disiplinlerinden biridir (Turner, 1999: 66-67). Ancak coğrafya, Türkiye'nin en yüksek dağı, en uzun akarsuyu, en büyük şehri, en küçük bölgesi gibi bilgilerden ibaretmiş gibi görülebilmektedir (Şahin, 2003: 16-17). Bu da öğrencilerin coğrafya konularına ilgisiz kalmasına neden olmakta ve öğrenme isteklerini olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin bir dersten başarılı olmalarını etkileyen faktörlerden biri, bizzat öğrencilerin iyi çalışma tutum ve alışkanlıklarına sahip olup olmamalarıdır (Küçükahmet, 2000). Tutum, belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 1997: 1). Coğrafya dersine yönelik olumlu tutuma sahip olan öğrencilerin, olumsuz tutuma sahip olanlara göre derste daha başarılı olacağı bir gerçektir. Öğrencilerin tutum ve başarılarında ise öğretmenin etkisi büyüktür.

Coğrafya derslerine yönelik öğrencilerin olumlu tutum geliştirmesi için öğretmenlerinin tutumlarının olumlu olması, bilgi donanımlarının güçlü olması, çağdaş öğretim yöntemlerini kullanması ve teknolojiden yararlanması gerekmektedir (Tekinarslan, 2006). Bu da gelecekte, coğrafya öğretimini gerçekleştirecek öğretmen adaylarının iyi yetiştirilmesini gerekli kılar. Ülgen (1995), tutumların öğrenme yoluyla kazanıldığını ve öğrenmeyle kazanılan bu özelliklerin, bireyin davranışlarına yön veren karar verme sürecinde, yanlılığa neden olabildiğini belirtmiştir. Eğitim yoluyla bireyin amaçlarında, bilgilerinde, davranışlarında, tutumlarında ve tavırlarında olumlu yönde bir değişiklik olması beklenir (Demirel, 1999). Bu nedenle, öğretmen adaylarının aldıkları eğitimle tutumlarının olumlu yönde değişmesi beklenir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Sosyal bilgiler öğretmen adayları, öğrenim gördükleri programdan Genel Fiziki Coğrafya, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası ve Siyasi Coğrafya gibi çok sayıda coğrafya dersi alarak mezun olmaktadır. Bu dersleri alan öğretmen adaylarının, programdan mezun olurken coğrafya dersine yönelik tutumlarının da olumlu yönde değişmesi beklenir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, derse yönelik tutumlarının gelecekte öğrencilerinin tutum ve başarılarını etkileyeceği düşünülmektedir.

Konunun önemi, bu alanda çok sayıda araştırma yapılmasına neden olmuştur. Öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını açıklamaya yönelik farklı araştırmalar bulunmaktadır (Demirkaya ve Arıbaş, 2004; Cin, 2008; Dikmenli ve Aslan, 2009). Ancak bu çalışmada, sosyal

bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri programa başlarken ve programdan mezun olurken farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, programa yeni başladıklarında coğrafya dersine yönelik tutumları (ön test puanları) nasıldır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, programdan mezun olurken coğrafya dersine yönelik tutumları (son test puanları) nasıldır?
- Coğrafya Tutum Ölçeğinden (CTÖ) aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olan etmenlere ilişkin görüşleri nelerdir?

3. YÖNTEM (METHOD)

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan tarama türündeki bu araştırma için evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi aşağıda açıklanmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu ise bu programda 2006-2007 öğretim yılının güz döneminde 1. sınıfta iken 2009-2010 öğretim yılının bahar döneminde 4. sınıfta mezuniyet aşamasında olan öğretmen adaylarıdır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kişisel bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1'e göre; araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %56,1'i kız, %43,9'u erkek, %78'i Genel Lise, %7,4'ü Anadolu Lisesi, %7,3'ü diğer grubunda belirtilen Açık Öğretim Lisesi %4,9'u Anadolu Öğretmen Lisesi ve %2,4'ü Süper Liseden mezun olan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının %97,6'sı sözel ve %2,4'ü eşit ağırlıklı programdan mezun olmuştur. Öğretmen adaylarının genel akademik not ortalamalarına bakıldığında %95,1'inin 2.50 ve üstünde, %4,9'unun 2.49 ve altında olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının kişisel bilgileri, frekans ve yüzde dağılımları

(Table 1. Teacher candidates' personal information, frequency and percentage distribution)

Kişisel Bilgiler	f	%
Cinsiyet		
Kız	23	56,1
Erkek	18	43,9
Mezun Olunan Lise		
Genel Lise	32	78
Anadolu Lisesi	3	7,4
Anadolu Öğretmen Lisesi	2	4,9
Süper Lise	1	2,4
Diğer	3	7,3
Mezun Olunan Lisedeki Program Türü		
Eşit Ağırlıklı	1	2,4
Sayısal	40	97,6
Sözel	-	-
Diğer	-	-
Genel Akademik Not Ortalaması		
2,50 ve Üstü	39	95,1
2,49 ve Altı	2	4,9
Toplam	41	100

3.2. Verilerin Toplanması (Data Collecting)

Araştırmada Demirkaya ve Arıbaş (2004) tarafından geliştirilen Likert türü Coğrafya Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısını gösteren Cronbach Alpha değeri 0,92'dir. Ölçek, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına, 2006-2007 öğretim yılında 1. sınıfta iken ön test, aynı öğrencilere 2009-2010 öğretim yılında 4. sınıfta iken son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olan etmenlere ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen, açık uçlu sorulardan oluşan bir anket ile toplanmıştır. Ankette, öğretmen adaylarına coğrafya derslerinde uygulanan yöntem ve tekniklerin, kullanılan araç-gereç ve kaynakların, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin, coğrafya derslerini veren öğretim elemanlarının kişisel özelliklerinin ve bunların dışında varsa etkili olduğunu düşündükleri farklı özelliklerin, coğrafya dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri sorulmuştur.

Araştırmada nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılması ile birbirine paralel verilerin toplanması ve analiz edilmesi sağlanmıştır (Cresswell, 1994: 178). Nitel verilerin toplanan nicel verilere geçerli, açıklayıcı ve örnekleyici bir destek sağlaması beklenmiştir (Bogdan ve Biklen, 1998: 37). Bu yaklaşımın araştırmacının geçerlik ve güvenilirliğini artıracakları düşünülmüştür (Yıldırım ve Simsek, 2000: 56).

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan tutum ölçeğindeki her bir madde için verilen cevaplar, "tamamen katılıyorum=5", "katılıyorum=4", "kararsızım=3", "katılmıyorum=2", "hiç katılmıyorum=1" şeklinde puanlanmış, veriler girildikten sonra olumsuz maddelerdeki puanlar "tamamen katılıyorum=1", "katılıyorum=2", "kararsızım=3", "katılmıyorum=4", "hiç katılmıyorum=5" olarak değiştirilmiştir. Öğretmen adaylarının CTÖ'den alabilecekleri en düşük puan 30, en yüksek puan 150'dir.

Verilerin analizinde frekans(f), yüzde(%) ve aritmetik ortalama (x) değerleri kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test ve son test puanlarının karşılaştırmasında *ilişkili (bağımlı) örneklem t-testi (paired samples t-test)* kullanılmıştır. İlişkili t-testi, ilişkili iki ölçüm ya da puanların elde edildiği deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılabilir. İlişkili ölçümler deseni; aynı deneklerin tekrarlı ölçümleri ya da eşleştirilmiş örneklemelerden elde edilen ölçümler olduğunda söz konusu olabilir (Büyüköztürk, 2005: 67). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasındaki ilişki ise *ilişkisiz (bağımsız) örneklem t-testi (independent samples t-test)* ile analiz edilmiştir. İlişkisiz t-testi, deneklerin ya da katılımcıların iki ayrı alt gruptan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektiren tek faktörlü gruplar arası desenler için uygun bir işlemdir (Büyüköztürk, 2005: 44).

Açık uçlu sorulardan oluşan anket ile toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, önceden belirlenen başlıklar altında özetlenip yorumlanmıştır. Araştırmacının güvenilirliğini hesaplanırken veriler iki araştırmacı tarafından incelenmiş ve P (Uzlaşma Yüzdesi)=[Na (Görüş Birliği) / Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı) x 100 (Miles & Huberman, 1994) formülü kullanılmıştır. Bu hesaplama sonucunda P değeri (güvenirlik oranı) %98 bulunmuştur. Bulguların sunumu sırasında doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND INTERPRETATIONS)

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlarına iki başlık altında yer verilmiştir. İlk olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarına ilişkin elde edilen nicel veriler tablolar halinde sunulmuş ve

yorumlanmıştır. İkinci olarak da öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olan etmenlere ilişkin görüşlerini yansıtan nitel veriler, bu verilere ilişkin doğrudan alıntılar ve yorumlar sunulmuştur.

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersine Yönelik Tutumları (Social Studies Teacher Candidates' Attitudes Towards Geography Course)

Tablo 2'de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test tutum puanlarının ortalaması, standart sapması, alınan minimum ve maksimum puanlar görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ ön test tutum puanlarının ortalaması 121,85'dir. Bu testten alınan minimum puan 89, maksimum puan 149'dur.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik ön test tutum puanlarının ortalaması, standart sapması, alınan minimum ve maksimum puanlar (Table 2. Social studies teacher candidates' pre-test scores mean, standard deviation, minimum and maximum points about their attitudes toward geography course)

Denek Sayısı (N)	Alınan Minimum Puan	Alınan Maksimum Puan	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma S_s
41	89	149	121,85	13,54

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test tutum puanlarının yüksekliği, onların öğrenim görecekları programa başlarken coğrafya dersine yönelik tutumlarının genelde olumlu olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğunun genel liseden ve sözel bölümden mezun olması (Tablo 1), onların çok sayıda coğrafya dersi aldıklarını göstermektedir. Aldıkları bu derslerin tutumları üzerinde olumlu etkisi bulunduğu söylenebilir.

Tablo 3'de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları son test tutum puanlarının ortalaması, standart sapması, alınan minimum ve maksimum puanlar görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ son test tutum puanlarının ortalaması 129,80'dir. Bu testten alınan minimum puan 92, maksimum puan 150'dir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik son test tutum puanlarının ortalaması, standart sapması, alınan minimum ve maksimum puanlar (Table 3. Social studies teacher candidates' post-test scores mean, standard deviation, minimum and maximum points about their attitudes toward geography course)

Denek Sayısı (N)	Alınan Minimum Puan	Alınan Maksimum Puan	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma S_s
41	92	150	129,80	12,42

Sosyal bilgiler Öğretmen adaylarının ön test ve son test puanları incelendiğinde, son testte tüm puanlarının yükseldiği görülmektedir. Bu da öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programdan mezun olurken coğrafya dersine yönelik tutumlarının daha olumlu hale geldiği biçiminde yorumlanabilir.

Sosyal bilgiler Öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları arasındaki bu farklılığın anlamlı olup olmadığını ortaya

kayan t testi sonuçları tablo 4'te görülmektedir. Öğretmen adaylarının programa başlarken ve mezun olurken aldıkları tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t(40) = -3,23, p < .05$]. Bu bulgu, öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının daha olumlu yönde değiştiği görüşünü desteklemektedir.

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik ön test ve son test tutum puanlarının ortalamaları, standart sapması ve t değeri

(Table 4. Social studies teacher candidates' pre-test and post-test scores mean, standard deviation, and t value about their attitudes toward geography course)

Ölçüm	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma S _s	sd	t Değeri	Anlamlılık Düzeyi (P)
Ön Test	41	121,85	13,54	40	-3,23	,002
Son Test	41	129,80	12,42			

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre CTÖ'den aldıkları tutum puanları tablo 5'te görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(39) = -,188, p > .05$]. Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre coğrafya dersine yönelik tutum puanlarının ortalamaları, standart sapması ve t değeri

(Table 5. Social studies teacher candidates' attitudes score mean, standard deviation, and t value toward geography course according to their gender)

Gruplar	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma S _s	sd	t Değeri	Anlamlılık Düzeyi (P)
Kız	23	129,47	14,15	39	-,188	,852
Erkek	18	130,22	10,18			

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersine Yönelik Tutumları Üzerinde Etkili Olan Etmenlere İlişkin Görüşleri (Social Studies Teacher Candidates' Opinions About The Factors Influencing Their Attitudes Toward Geography Course)

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına, coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olan etmenlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. İlk olarak öğretmen adaylarından coğrafya derslerinde uygulanan yöntem ve tekniklerin tutumları üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Bu konuda öğretmen adayları hem olumlu hem de olumsuz etkilerden bahsetmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüşleri; öğrenci merkezli farklı yöntem ve teknikler uygulanıyor (31 kişi), geleneksel yöntem ve teknikler uygulanıyor (8 kişi), yöntem ve teknikler yetersiz (2 kişi) biçimindedir.

Farklı yöntem ve tekniklerin coğrafya dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisini bir öğretmen adayı şöyle açıklamıştır: "coğrafya dersi, tüm derslerde düz anlatım yoluyla yapılmadı. Bu çok çok iyi. Düz anlatım, diğer derslerde olduğu gibi bu dersi de sıkıcı hale getirirdi. Bizler sosyal bilgiler öğretmeni adayı olarak coğrafya dersine, çevreye, doğaya karşı kesinlikle olumlu tutum geliştirmeliyiz. Bu da derslerde bizim aktif

olmamızla olur. Dört sene boyunca coğrafya derslerinde uygulanan yöntem ve teknikler bunu sağladı". Başka bir öğretmen adayı ise bu konuda görüşlerini şöyle dile getirmiştir: "Ben coğrafyayı çok seviyorum. Derslerde kullanılan yöntem ve teknikler ve derslerde benim aktif olmam, derse olan ilgimi arttırdı. Derslerde kullanılan materyallerin fazlalığının, bazen de bizim kendi yaratıcılığımızla yaptığımız materyallerin derse yönelik olumlu tutumumu geliştirdiğini söyleyebilirim. Kullanılan yöntem-tekniklerin düz anlatım olmaması da dersi daha eğlenceli kıldı". Olumsuz görüşe sahip bazı öğretmen adayları ise görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir: "genelde düz anlatım yöntemi kullanıldığı için dersler sıkıcı geçti", "yöntem ve tekniklerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bunun nedeninin de dersliğin yetersizliğinden kaynaklandığını düşünüyorum. Donanımlı bir dersliğimiz yok..."

Öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, coğrafya derslerinde uygulanan farklı yöntem ve tekniklerin, onların derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Bazı öğretmen adaylarının, derslerde uygulanan yöntem ve teknikleri geleneksel ve yetersiz görmesi ise bireysel farklılıklarla ve onların da belirttiği gibi donanımlı bir dersliğin olmaması ve fiziki koşullardaki yetersizliklerle açıklanabilir. Eğitimde bireysel farklılıkları dikkate almanın ve donanımlı bir derslikte tüm öğrencileri öğrenme-öğretme sürecine çekmenin başarıyı artıracığı bir gerçektir.

Öğretmen adaylarının çoğunluğu (33 kişi), coğrafya derslerinde araç gereç kullanımına önem verildiğini belirtmişlerdir. Derslerde harita, küre, atlas, bilgisayar, projeksiyon, belgesel, internet kaynakları, kaynak kitaplar, dergi, ansiklopedi, resim, fotoğraf, gazete, kayaçlar, madenler ve kavram haritaları kullanıldığını açıklamışlardır. Kullanılan araç ve gereçlerin coğrafya dersine yönelik tutumlarına etkisine ilişkin bazı öğretmen adayları şunları söylemişlerdir: "coğrafya dersinde kullanılan araç-gereçlerle görsel öğretim yapılmaya çalışıldığı için derse ilgi artıyor. Derste öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanıyor...". "coğrafya derslerindeki belgeseller, atlaslar, dergilerin bize çok faydalı olduğu kanaatindeyim. Zaten görselliğin ön planda olması gereken bir ders olduğu için bu araç-gereçlerin yararlı olduğunu düşünüyorum".

Bazı öğretmen adayları ise (7 kişi) çok fazla araç-gereç kullanılmadığını ve bunun da coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu konudaki görüşlerini, bazı öğretmen adayları şöyle dile getirmişlerdir. " Araç-gereç eksikliği vardı. Çünkü bu ders tamamen sınıfta işlenebilecek bir ders değil. Geziler yapılarak ve etkili materyaller kullanılarak daha güzel işlenebilirdi". "harita, küre, dergiler, fotoğraflar, gazeteler, internet kaynakları kullanılıyor. Bence bu konuda eksiklikler var".

Sosyal bilgiler öğretmen adayları, derslerde kullanılan araç-gereç ve kaynakların derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Bulgular, öğretmen adaylarının coğrafya derslerinde zengin bir araç-gereç ve kaynak kullanımının önemini farkında olduklarını göstermektedir. Ayrıca sınıf dışında yapılan çalışmaların ve gezilerin önemine dikkat çekmektedirler.

Uygulanan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri farklılaşmaktadır. Ölçme ve değerlendirmede farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığını ifade eden öğretmen adayları (28 kişi), bunları test, klasik sınav, ödev, proje, ürün dosyası (portfolyo), panel, münazara gibi etkinliklerin değerlendirilmesi olarak açıklamışlardır. Bir öğretmen adayı bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir: "Değerlendirmede, testler, klasik yazılı sınavlar, münazaralar, paneller, ödevler kullanıldı. Bence münazara, panel gibi etkinliklerin değerlendirilmesi öğrenciyi daha iyi motive ediyor ve daha kalıcı öğrenmeler sağlıyor". Ölçme ve değerlendirmede sadece test ve yazılı sınav yapıldığını düşünen bazı öğretmen adayları (12

kişi) ise sınavların eksikleri belirlemeye yönelik olması gerektiğini, derste anlatılan konular dışında soru sorulmamasını ve sürecin değerlendirilmesini istediklerini ifade etmişlerdir. Bu öğretmen adaylarından bazıları görüşlerini şöyle açıklamışlardır: "coğrafya dersinde kimi zaman test yapıldı, kimi zaman yazılı sınav. Bence, coğrafya ile ilgili sorunları tespit eden ve bunları önlemeye yönelik neler yapılabileceğini ortaya koyan çalışmalar yapılsa daha iyi sonuçlar elde edilir", "Sınavlarımız genellikle çoktan seçmeliydi. Bazen derste anlatılmayan güncel konular hakkında sorular soruluyordu. Bu da beni rahatsız ediyordu", "Genelde bilgiye dayalı sınavlar yapılıyor, süreç ön planda tutulmuyor. Bu yüzden coğrafya dersine karşı biraz ön yargı geliyor".

Bulgular, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde derslerde uygulanan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin de etkili olduğunu göstermektedir. Test ve yazılı sınavlar gibi sonuca yönelik değerlendirmelerden ziyade sürece yönelik değerlendirmelerin, öğretmen adaylarının tutumlarını daha olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Öğretmen adayları, coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde, öğretim elemanlarının kişisel özelliklerinin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının, olumlu kişisel özelliklere sahip olduğunu belirten öğretmen adaylarına (37 kişi) karşın bazıları (4 kişi), öğretim elemanlarının olumsuz kişisel özelliklere sahip olduğunu düşünmektedir. Öğretim elemanlarının olumlu kişisel özelliklere sahip olduğunu düşünen bazı öğretmen adayları şunları söylemiştir: "coğrafya dersine karşı öğrencinin olumlu tutum geliştirmesinde öğretim elemanının özellikleri, öğrencilere yaklaşımı çok önemlidir. Bu okuldaki öğretim elemanları öğrencileri için, derslerin verimli geçmesi için ellerinden geleni yapıyorlar. Derslerde farklı yöntem ve teknikleri kullanıyorlar. Öğrencilerin dikkatini derse çekmeyi başarıyorlar. Coğrafya dersini zaten seviyordum, hocalarım sayesinde ilgilim daha da arttı." "Coğrafya derslerinde karşılaştığım öğretim elemanları derse karşı sahip olduğum ön yargılarımı kırdı. Hocalarımızın öğrenciye yakınlıkları, değer verdiklerini görmüş olmam bu dersi sevmemi sağladı. Ders anlatım biçimleri, esprili olmaları, derste esnek ve yumuşak bir tutum sergilemeleri çok yol almamı sağladı".

Öğretim elemanlarının kişisel özellikleri ile ilgili olumsuz görüşe sahip olan bazı öğretmen adaylarının da görüşü şöyledir: "Coğrafya dersini veren öğretim elemanlarının çok etkili olduklarını düşünmüyorum. Benim için dersler verimli geçmedi", "Öğretim elemanları derslerde istekli olmalı. Bu anlamda bazı konular verimli değildi. Derslerde daha yaratıcı olmalı".

Bulgular, öğretim elemanlarının olumlu kişisel özelliklerinin, öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumlu etkilediğini göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının derse yönelik tutumları kadar öğretim elemanlarının tutumlarının da önemli olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının, derse iyi hazırlanarak istek ve heyecanla girmesinin, her zaman yapılanlardan farklı, yaratıcı yöntem ve teknikleri kullanmasının öğrencilerinin tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Son olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarına coğrafya dersine yönelik tutumlarını etkileyen farklı nedenler olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmen adaylarından bir bölümü (22 kişi), coğrafya dersine yönelik tutumlarını etkileyen farklı konulardan bahsederken diğerleri (19 kişi) bu konuda herhangi bir görüşleri olmadığını belirtmiştir. Öğretmen adayları, coğrafya derslerinde yeterince gezi yapılmaması, özel bir derslik olmaması, öğretmen atamalarında yaşanan sorunlar ve derse ilgi duymama gibi konuların tutumlarını olumsuz etkilediğini açıklamışlardır. Bu konularla ilgili bazı öğretmen adayları, görüşlerini şöyle dile getirmiştir: "Ders sınıfta işlendiği için sıkıcı oluyor, daha çok alan gezisi yapılmalı, o zaman

dersin daha ilgi çekici olacağını düşünüyorum”, “öğretmen atamaları konusunda büyük bir sıkıntı yaşadığı için bu durum beni derslerden soğuttu, derslere istekli bir şekilde katılmamı engelledi..”

Bulgular, öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde gezilerin ve donanımlı bir dersliğin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Gezilerin sayı ve içerik olarak iyi planlanması, derse ilgi duymadığını belirten öğretmen adaylarının görüşlerinin de değişmesine neden olabilir. Ayrıca öğretmen atamalarında yaşanan sorunların onların öğrenim hayatlarını olumsuz etkilediği ve derslere ilgilerini azalttığı görülmektedir.

Kimi öğretmen adayları da *ders kapsamında yapılan gezilerin ve harita çizimlerinin* derse yönelik tutumlarını olumlu etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca *dersin hayatla, doğayla iç içe olmasının, güncel konuları kapsamının, kırsal bölgede yaşamalarının, lisedeki coğrafya öğretmenlerinin ve coğrafya ile ilgili dergileri okunmalarının* derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir. Öğretmen adayları bu konularda şunları ifade etmişlerdir: *“En son gittiğimiz Frigya gezisi hiç şüphesiz bakış açımızı çok etkiledi”, “Coğrafya derslerinde öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılmaya çalışılması bizlere pozitif değerler kazandırdı. Ders kapsamında oynanan oyunlar (tabu, bulmaca...), yapılan münazaralar, harita çalışmaları, gazete panoları bakış açımızı değiştirdi. Her şeyden önemlisi sevgi, saygı ve hoşgörülü olmayı öğrendik”, “Bu dersi bu kadar sevmemde etkili olan etkenleri şöyle sıralayabilirim: memlekette oturduğum yerin doğayla iç içe olması, lisedeki coğrafya öğretmenim ve tabii ki beni bu derse daha sıkı bağlayan fakültedeki coğrafya hocalarım”.*

Bulgular, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını farklı konuların etkilediğini göstermektedir. Örneğin öğretmen adaylarının yaşadıkları yerin özellikleri coğrafya dersine yönelik tutumlarını etkileyebilmektedir. Kırsal bölgede yaşayan öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Öğretmen adayları yapılan gezilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediğini belirterek coğrafya dersinde gezilerin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Öğretmen adaylarının tutumlarında lisedeki coğrafya öğretmenlerinin ve okudukları Coğrafya ile ilgili dergilerin de etkisi bulunmaktadır. Ayrıca dersin yaşamla iç içe olmasının ve güncel konuları kapsamının öğretmen adaylarının tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND CONCLUSION)

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları ile ilgili beş soruya yanıt aranmıştır. İlk olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, programa yeni başladıkları zaman coğrafya dersine yönelik tutumlarının ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test puanları incelenmiştir. Öğretmen adaylarının ön test puanlarına bakıldığında, aldıkları en düşük (minimum) puanın bile CTÖ'den alınabilecek ortalama tutum puanının üzerinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının öğrenim görecekleri programa yeni başladıklarında coğrafya dersine yönelik tutumlarının genelde olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmada ikinci olarak öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları son test puanlarına bakılmıştır. Son testte sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ortalama puanların yükseldiği görülmüştür. Bu sonuç genelde öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının tutumlarını etkileyen çok sayıda etken olabilir. Yapılan araştırmalar genelde öğrencilerin coğrafyayı gerekli bir ders olarak gördüğünü ortaya koymaktadır (Adey ve Biddulph, 2001). Bir dersin gerekliliğine inanma şüphesiz o derse yönelik tutumları olumlu yönde etkileyen en önemli

konulardan biridir. Bu araştırmadan elde edilen veriler de kimi öğretmen adaylarının derse yönelik tutumunu, dersin içeriğinin etkilediğini göstermektedir. Dersin hayatla, doğayla iç içe olması ve güncel konuları kapsamaması, öğretmen adaylarının tutumunu olumlu yönde etkilemektedir. Çoğunlukla genel lise ve sözel bölümden, çok sayıda coğrafya dersi alarak programa gelen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının da genelde dersin gerekliliğine inandıkları ve dolayısıyla olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmada yanıt aranan üçüncü soru, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığıdır. Araştırmanın sonunda, öğretmen adaylarının CTÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Son testte öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutum puanları artmıştır. Bu da öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programdan mezun olurken tutumlarının daha olumlu yönde değiştiğini göstermektedir. Demirkaya ve Arıbaş (2004), Cin (2008) ve Dikmenli ve Aslan (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının, coğrafya dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Coğrafya konularının öğretiminde önemli bir rol üstlenecek olan bu öğretmen adaylarının tutumlarının olumlu yönde olması, şüphesiz yetiştireceği öğrencilerin tutumlarını da olumlu yönde etkileyecektir.

Çalışmada yanıtı araştırılan bir diğer soru, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğidir. Demirkaya ve Arıbaş (2004), Dikmenli ve Aslan (2009) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları ile benzer biçimde öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile coğrafya dersine yönelik tutumları arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

Son olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olan etmenler belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen veriler, onların coğrafya dersine yönelik tutumlarını etkileyen farklı konular olduğunu göstermektedir. Bunların başında, coğrafya derslerinde uygulanan yöntem ve teknikler gelmektedir. Düz anlatım gibi geleneksel yöntemler, öğretmen adaylarının derse yönelik tutumlarını olumsuz etkilerken, derslerde öğrenci merkezli farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılması, öğretmen adaylarının tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmalar, derslerde çağdaş yöntem ve tekniklerden yararlanmanın önemini ortaya koymaktadır (Bednarz, 2002; Şahin, 2003; Akınoğlu, 2005).

Demirci (2004) coğrafya derslerinde genellikle kitap okuma, anlatma, not aldırma gibi öğretmenin aktif olduğu yöntemlerin kullanıldığını belirlemiştir. Coğrafya derslerinde olması gereken ilişkileri görme, sentez yapma, coğrafyanın prensiplerini uygulama, sonuçlar çıkarma, eleştirel düşünme, alternatif yollar geliştirme, yeni bilgiler üretme, bilgilere ulaşma, tartışma, sorular sorma ve bunlara cevaplar üretebilme gibi öğrencilerin çeşitli yeteneklerinin geliştirilmesinde etkili olacak tekniklerin, göz ardı edildiğini vurgulamıştır. Bunun da hem öğrenci hem de öğretmen için coğrafya dersini monoton ve sevilmeyen bir ders yaptığını tespit etmiştir. Lightbody, Siann, Stocks ve Walsh (1996) tarafından yapılan araştırmaya göre de sınıfta işlenen dersin ilginç hale getirilmesi ve ders süresince gerçekleştirilen aktivitelerin fazla olması, öğrencilerin o dersten hoşlanmalarını sağlamaktadır. Derslerin hem öğretmen hem de öğrenciler için farklı yöntem ve tekniklerle zevkli bir biçimde işlenmesi, coğrafyaya yönelik tutumların olumlu yönde değişmesine neden olacaktır.

Araştırmada elde edilen önemli sonuçlardan biri de coğrafya derslerinde, sınıf dışı çalışmalara ve gezilere önem verilmesi gerektiğidir. Bu bulguyu destekleyen farklı çalışmalar bulunmaktadır.

Colley ve Comber (2003) tarafından yapılan çalışmaya göre geziler, öğrencilere doğal çevre ile etkileşim imkânı sağlamakta, dolayısıyla öğrencilerin coğrafya dersini sevme ihtimalini güçlendirmektedir. Araştırmada kimi öğretmen adayları, memleketlerinde oturdukları yerin doğayla iç içe olmasının, coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir. Cin (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ise kırsal bölgede yaşayan öğretmen adaylarının coğrafya dersini daha fazla sevdiklerini göstermektedir. Dolayısıyla coğrafya derslerinde doğa ile iç içe çalışma ortamı oluşturulması, öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir.

Öztürk (2008) de sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde gezilerin önemini ortaya koymaktadır. Sınıf dışı çalışmalar ve gezilerin coğrafya eğitimindeki önemine karşın zaman ve ekonomi ile ilgili sorunlar, sınıfların kalabalıklığı, iş yükünün fazlalığı ve izinler gibi nedenler istenen ölçüde yapılmasını engellemektedir. Üniversite ve fakülte yönetimlerinin gezi ve gözlemlerin yapılmasını desteklemeleri (Garipağaoğlu, 2001) ve bunun için fırsatlar sunmaları önemlidir. Bu uygulamaların ders yükü olarak görülmesi, akademik yükseltmelerde puan değerinin olması gibi uygulamalar, eğitim fakültelerinde coğrafya dersi veren öğretim elemanlarının bu konuya daha fazla önem vermesini sağlayabilir.

Coğrafya derslerinde kullanılan zengin araç-gereç ve kaynaklar, öğretmen adaylarının tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, coğrafya derslerinde araç-gereç kullanımının önemini ortaya koymaktadır. Araştırmalar, coğrafya derslerinde en fazla haritaların ve ders kitaplarının kullanıldığını, coğrafya öğretmenlerinin araç-gereç ve materyal kullanımı konusunda önemli eksiklerinin bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarına araç-gereç ve materyal kullanımı konusunda fırsatlar tanınması gerektiğini, ancak öğretim elemanlarının bu konuda yeterli olmadığını ortaya koymaktadır (Alim ve Dumlu, 2007; Demiralp, 2007). Coğrafya eğitiminde harita ve atlas kullanımı büyük önem taşımaktadır (Buğdaycı ve Bildirici 2009). Coğrafya derslerinde öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap edecek görsel materyallerin kullanımı, onların derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Öztürk, 2002; Akınoğlu, 2005; Alim ve Dumlu, 2007). Araştırmadan elde edilen bulgular, Coğrafya'nın donanımlı bir derslikte işlenmesi gerektiğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olması ve onların iyi yetişmesi için eğitim fakültelerinde coğrafya derslerinin etkili bir biçimde verileceği, araç-gereç ve görsel materyallerle zenginleştirilmiş bir dersliğin oluşturulmasına önem verilmelidir.

Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde uygulanan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin de etkisinin bulunduğu görülmektedir. Öğretmen adayları, bilgilerini ölçen sınavlar yerine, dersteki eksiklerini ortaya koyan değerlendirmeler yapılmasını istemektedirler. Ödev, proje, ürün dosyası, panel, münazara gibi çalışmalarla, sürecin değerlendirilmesinin, onların dersteki başarı ve tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedirler. Ölçme ve değerlendirme eğitimin en önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. İyi planlanarak yapılan süreç değerlendirmeye yönelik yöntemler, öğrencilerin başarılarını arttırmakta ve derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Tekindal, 2009). Ancak sınıfların kalabalık olması, iş yükünün fazlalığı gibi nedenler uzun ve zahmetli olan süreç değerlendirmeye yönelik yöntemler yerine daha kısa zamanda sonuç alınabilecek test ve klasik sınavların tercih edilmesine neden olmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumları üzerinde, öğretim elemanlarının kişisel özelliklerinin de etkisi bulunmaktadır. Kimi öğretmen adayları ise lisedeki coğrafya öğretmenlerinin etkisinden bahsetmiştir. Çalışmalar, eğitim sisteminin en önemli öğesinin

öğretmen olduğunu, sistemin başarısının sistemi uygulayacak olan öğretmenin niteliklerine bağlı olduğunu göstermektedir. Öğretim programları, kitaplar ve kullanılan kaynaklar ne kadar iyi olursa olsun bunların kullanıcısı öğretmen yeterli değilse, eğitimde istenen amaçlara ulaşmak zordur. (Sönmez, Senemoğlu, Tezcan, Alkan ve Bircan, 2004). Bireye, sınıf dışındaki coğrafi gerçeklerin farkında olma, harita, şekil ve grafiklerle coğrafi olayları kavrama, insanla ortam arasındaki ilişkileri değerlendirme davranışlarını kazandırmada, coğrafya öğretmenlerine büyük görevler düşer (Güngördü, 2002). Bu nedenle, geleceğin öğretmenlerini yetiştiren öğretim elemanlarının da eksiklerinin ve yetersizliklerinin farkına varması, hizmet içi eğitimlerle kendilerini yetiştirmesi ve öğretmen adaylarına örnek olması gerekir. Öğretim elemanlarının coğrafya konularının yanı sıra bu konuların nasıl öğretilmesi konusunda da öğretmen adaylarına model olması, onların iyi yetişmesi bakımından önemlidir.

Araştırmadan elde edilen veriler, öğretmen atamalarında yaşanan sorunların, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Öğretmen atamalarında yaşanan sorunların, öğretmen adaylarının genelde tüm derslere karşı ilgilerini azalttığı söylenebilir (Gökçe, 2009). Gelecek ve iş kaygısını üzerinde çok yoğun taşıyan öğretmen adaylarının derslerdeki ilgi ve başarıları da düşmektedir. Bu nedenle insan kaynakları daha iyi planlanarak öğretmen adaylarının geleceğe daha güvenle bakmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Adey, K. and Biddulph, M., (2001). The Influence Of Pupil Perceptions On Subject Choice At 14+ In Geography And History. Educational Studies, Sayı: 27(4), ss: 439-450.
2. Akınoğlu, O., (2005). Coğrafya Eğitiminin Etkililiği ve Sorunları. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 12, ss. 77-96.
3. Alim, M. ve Dumlu, A., (2007). Coğrafya Öğretmenlerinin Araç-Gereç ve Materyallerden Yararlanma Durumu İle Bunlara Bakışları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 7(39), ss: 223-235.
4. Bednarz, S.W., (2002). Using Action Research To Implement The National Geography Standards: Teachers As Researchers. Journal of Geograph, Sayı: 101(3), ss: 103-111.
5. Bogdan, R.C. and Biklen, S.K., (1998). Qualitative Research in Education. Third edition. Boston: Allyn & Bacon.
6. Buğdaycı, İ. ve Bildirici, İ.Ö., (2009). Harita Kullanımının Coğrafya Eğitimindeki Önemi. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı 1115, Mayıs 2009, Ankara
7. Büyüköztürk, Ş., (2003) Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Geliştirilmiş 3. Baskı, , Ankara: Pegem Yayıncılık.
8. Cin, M., (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarındaki Farklılıklar. Kastamonu Eğitim Dergisi, Sayı: 16(1), ss: 185-190.
9. Colley, A. and Comber, C., (2003). School Subject Preferences: Age And Gender Differences Revisited. Educational Studies, Sayı: 29(1), ss: 59-67.
10. Creswell, W.J., (1994). Research Design: Qualitative Quantitative Approaches. California: Sage Publications.
11. Demiralp, N., (2007). Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Kastamonu Eğitim Dergisi, Sayı: 15(1), ss: 373-384.
12. Demirci, A., (2004). Coğrafi Bilgi Sistemlerinin İlk ve Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Kullanılmasının Önemi ve Yöntemi: Fiziki Coğrafya; Deprem ve Volkanlar Konusu İle İlgili CBS Tabanlı Örnek Bir Ders Uygulaması, 3.Coğrafya Bilişim Sistemleri Bilişim Günleri, 6-9 Ekim 2004, İstanbul.
13. Demirel, Ö., (1999) Öğretmen El Kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık.

14. Demirkaya, H. ve Arıbaş, K., (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi sosyal bilgiler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 12, ss: 179-187.
15. Doğanay, H., (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Erzurum: Aktif Yayınevi.
16. Garipağaoğlu, N., (2001). Gezi-Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 3(2), ss: 13-30.
17. Gökçe, N., (2009). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmede Coğrafya Eğitiminin Sorunları ve Öneriler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice, Sayı: 9(2), ss: 721-768.
18. Güngördü, E., (2002). Eğitim Fakülteleri İçin Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar. Ankara: Nobel Yayınevi.
19. Küçükahmet, L., (2000). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
20. Lightbody P., Siann G., Stocks’ R., and Walsh D., (1996). Motivation And Attribution At Secondary School: The Role Of Gender. Educational Studies, Sayı: 22, ss: 13-25.
21. Miles, M. and Huberman A.M., (1994). Qualitative Data Analysis (Second edition). London: Sage Publications.
22. Öztürk, Ç., (2008). Coğrafya Öğretiminde Gezi-Gözlem Tekniğini Kullanabilme Öz-Yeterlilik İnanç Ölçeğinin Geliştirilmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 25, ss: 13-23.
23. Öztürk, K., (2002). Liselerde Coğrafya Eğitiminde Araç, Gereç, Materyal Kullanımı ve Önemi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22, ss: 126-129.
24. Sönmez, V., Senemoğlu, N., Ezcan, M., Aklan, C. ve Bircan, İ., (2004). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Anı Yayıncılık.
25. Şahin, C., (2003). Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, Sorunları Ve Çözüm Önerileri (2. baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
26. Tekinarslan, H., (2006). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Derslerine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
27. Tekindal, S., (2009). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
28. Tezbaşaran, A., (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, İkinci Baskı.
29. Turner, T.N., (1999). Essentials of Elementary Social Studies. (Second edition). Boston: Allyn and Bacon.
30. Ülgen, G., (1995). Eğitim Psikolojisi Birey ve Öğrenme, Ankara: Bilim Yayınları.
31. Yıldırım, A. ve Simsek, H., (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. İkinci baskı. Ankara: Seçkin Yayınları.